

Dil, Kimlik, Kültür: Kadınların Yürüyüşü

Aylin Karakaş

Kadınların Politik
Yürüyüşü: Toplumsal Barış
ve Demokratik Çözüm

Rojda Yıldız

Ortadoğu ve Kuzey
Afrika'da Yeni Bir Umut;
NADA

Şilan Geçgel

Figen Yüksekdağ:
Halklarımızı, Haklılığımızı,
Toplumsal Davamızı
Savunuyoruz

Rojdan Erez

Her Kabulleniş, Zamana
Yayılmış Bir İntihardır

Derya Akyol

Kürdistan'da Orman Kırımı:
Rant ve Şiddetin Ekolojik
Yıkımı

İÇİNDEKİLER

- 1** **Kadınların Politik Yürüyüşü: Toplumsal Barış ve Demokratik Çözüm**
Aylin Karakaş
- 6** **Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da Yeni Bir Umut; NADA**
Rojda Yıldız
- 10** **Figen Yüksekdağ: Halklarımızı, Haklılığımızı, Toplumsal Davamızı Savunuyoruz**
Şilan Geçgel -Söyleşi
- 16** **Her Kabulleniş, Zamana Yayılmış Bir İntihardır**
Rojdan Erez
- 21** **Kürdistan'da Orman Kırımı: Rant ve Şiddetin Ekolojik Yıkımı**
Derya Akyol

Kadınların Politik Yürüyüşü: Toplumsal Barış ve Demokratik Çözüm

Aylin Karakaş-8 Haziran 2025

“Ufkumuzda sadece sancılar ve acılar yok. Keşfedilecek renkler ve inşa edilecek dünyalar da var.” diyen tüm kadınların “Başka bir dünya mümkün” sözlerini pratiğe geçirmesi için tarihi dönemeçteyiz. Biliyoruz, gücümüz var. Ve biliyoruz ki kadın rönesansı 21. yüzyılda gerçekleşecektir

Tüm süreç değerlendirmelerin giriş cümlesi olan “Ortadoğu savaş merkezidir” belirmesi asrın çağrısıyla yeni bir umuda mesken belirliyor. Demokratik Toplum inşasını Ortadoğu’nun temel çözüm perspektifi ile ananlar, şüphesiz Ortadoğu’nun kalıcı barışının bu sözcüklerde saklı olduğunu da bilmekteler.

Savaşın, şiddetin, sömürünün, göçertilmenin ve yoksulluğun cenderesi altında ezilen ilk ulus olan kadınlarsa bu umudun etrafında kenetleniyor. Ortadoğu başta olmak üzere tüm toplumlarda kadınlar, üretilen egemenlik kültürüne itiraz ederken savaş karşısında onurlu bir barış için mücadele etmiş, tarihe sözlerini düşürmüşlerdir.

Liberyalı kadınlar;

“Barış sadece silahların susması değil, kalplerin huzurudur. Kadınlar barışı oradan başlatır.”

Pakistanlı kadınlar;

“Kadınlar sustukça savaşlar sürer.”

Kenyalı kadınlar;

“Barış, doğayla ve kadınla dost olan toplumlarda yeşerir.”

Yemenli kadınlar;

“Kadının sesi kısıldığında, barış sessizliğe gömülür.”

Suriyeli kadınlar;

“Barış, evine dönebildiğinde değil, komşunun evini de yeniden kurduğunda başlar.”

İranlı kadınlar;

“Barış, sadece savaşa hayır demek değil, baskıya da dur diyebilmektir.”

Iraklı kadınlar;

“Barış bizim için sadece suskunluk değil; adaletin, onurun, hatırlamanın sesidir.”

Son olarak Kerküklü bir kadın;

Savaşın en ağır yükünü taşıdık. Barışın da mimarı olmadan tamamlanamayacağını biliyoruz.” demektedir.

31 Mayıs günü Amed’de Şemse Alak parkında binlerce kadının farklı cümlelerden aynı manada buluşan sözleri yükseldi. Atılan her slogan taşınan her söz egemenin şiddetine itirazın sembolüydü.

Yürüyüşün toplanma alanı Şemse Alak parkıydı. Şemse Alak tecavüze maruz kalan daha sonra da katledilen bir kadındı. Kadınların kitlesel olarak cenazesini kaldırdığı ilk kadındı. Toplumsal barış ve demokratik çözüm yürüyüşünün Kürt kadınları için anlamı burada başlıyordu. Çünkü savaş ve barış denklemi Kürt kadınları için çatışmasızlık, ateşkes ya da silahların bırakılması sınırları ile ifade edilemeyecektir. Kürt kadınları eşitlik ve adaletin ilke olduğu demokratik bir yaşamın inşasını toplumsal barış olarak ifade ederken savaşa galip arayan erkek aklına itiraz eder.

Toplumsal barışta eşitlik ve adalet ilkesi şüphesiz yıllardır verilen mücadele taleplerinde aranmalıdır. “Hak verilmez alınır” misali yarım asırdır, direnen Kürt kadınları tüm

toplumsal alanlarda örgütlenerek mücadele ettiler. Savaş siyasetine karşı mücadele ederken mağdur kimliğini aşarak mücadelecı ve inşacı kimliği oluşturdular.

Kadın kimliğinin yanında Kürt kimliğine de saldırılara cevap veren Kürt kadın hareketi ulus ötesi feminizmin kesişimsel perspektifini yakalayarak mücadelesini hem evrenselleştirmiş hem de tarihi öncülüğünü yerine getirerek tüm ezilen halkların kadınlarına umut olmuştur.

Ülkemizde asrın çağrısıyla başlayan çözüm iradesini en fazla sahiplenenlerin kadınlar olması da tesadüf değildir.

Ulus devlet paradigmasının çoklu krizlerini tüm Ortadoğu’da şiddet politikasına dönüştürmesinin sonuçlarını yaşayanlar yalnız Kürt kadınları olmamaktadır. Bugün Kürtlerle birlikte Dürziler, Araplar, Türkmenler, Hristiyanlar ve Aleviler başta olmak üzere birçok ulusun kadınları cihadist zihniyetlerin insafına terk edilmek istenmektedir. Demokratik Toplum modeli Kürt ulusunun menfaatlerini aşarak tüm ezilen halkların çözümünü dayatmaktadır. Demokratik Toplum farklılıkların eşit yurttaşlığını kadın özgürlükçü ve ekolojik değerlerin çatısı altında buluşturmaya hedeflemektedir.

”Herkes için adalet” kendini bu anlamın içinde var etmektedir. Bu temelde demokratik çözüm herkesin ortak talebi olmalıdır. Şüphesiz TJA’nın örgütlediği 31 Mayıs kadın yürüyüşü bu ortak mücadelenin ilk adımlarıdır. Yürüyüşte, Türkiye kadın hareketinden sosyalist, ekolojist, feminist ve mütedeyyin kadınlar yer almış, toplumsal barışın inşasında ortak iradeyi vurgulamıştır

Yürüyüş sonunda okunan basın metni bu iradenin yazılı ifadesi olmuştur. Bu temelde;

“*Barışın baş müzakerecisi Kürt Halk Önderi Sayın Abdullah Öcalan’ın fiziki özgürlüğünün, özgür çalışma koşullarının gerçekleşmesi toplumsal barışın temel adımı olacaktır.

* Meclis zemini altında kurulacak komisyonda kadının özne olması ve Kürt sorununun demokratik çözümü için etkin çalışma yürütmesi barışın toplumsallaşmasında belirleyici olacaktır.

* Kürt halkının varlık, kimlik, kültür ve dilinin özgürce yaşaması için anayasal güvenceye alınması eşit yurttaşlığın gereği olmaktadır.

* Erkek egemen, cinsiyetçi, milliyetçi, militarist dil toplumsal barışı zedelemektedir Bu dilden vazgeçilmesi barışın ortak dili oluşturulması gerekmektedir.

* Meclis çatısı altında yapılacak yasal düzenlemeler, kadına yönelik şiddet ve katliamların önüne geçecek şekilde yapılmalıdır. Kadınların haklarına ve kazanımlarına yönelik saldırılar bu sürecin içerisinde konuşulmalı ve bu saldırıların son bulması için çalışmalar başlatılmalıdır.

*Kadın iradesini dolayısıyla eşbaşkanlık sistemini tanıyarak, savaş siyaseti sonucu gasp edilen tüm belediyelerdeki kayyum politikalarından vazgeçilmesi demokrasinin gereğidir.”

Belirlemeleri kadınlar için mücadele gerekçesi olmaya devam etmektedir.

Kürt kadınları için savaşın sona ermesi, erkek şiddetinin dolayısıyla onun örgütlü aklı olan devlet şiddetinin son bulması ile mümkündür. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması barış ikliminin ön şartlarından biri iken, eşit yurttaşlık belirlemesi tamamlayıcı diğer şarttır.

Kadınlar barışın “destekleyicisi” konumunu değil “karar alıcı ve inşa edici” kimliğini üstlendiklerini yürüyüş ile beyan etmişlerdir.

Dünya barış deneyimlerinden yola çıkarak biliyoruz ki, Kadınların barış süreçlerine etkileri belirleyicidir.

Kadınlar barış müzakerelerinde sosyal, ekolojik ve ekonomik adaleti esas alırken, uzlaştırıcı, çözüm odaklı bir dil kullanmaktalar. Tüm toplumsal taraflara hitap edecek kapsayıcılığı yakalayan kadınlar barışın sürdürülebilirliği açısından da güven oluşturmaktadır. Dünya barış deneyimlerin bazılarında kadınların müzakere süreçlerine doğrudan dahil olmasının toplumsal etkileri gelişmiştir.

Kuzey İrlanda’da kadınlar mezhepler üstü bir barış söylemi geliştirdi ve insan hakları, kadınların korunması gibi maddelerin anlaşmaya eklenmesini sağladı.

Liberya’da kadınların baskısı sonucu müzakereler başlamış ve ülke barış sürecine girmiştir. Kolombiya da kadınların mücadelesi ile toplumsal cinsiyet eşitliği barış anlaşmasına ilk kez açıkça dahil edildi.

Bugün toplumsal barışın merkezi Ortadoğu’da tarihsel tekerrürünü yaşasın diye demokratik çözüm ve toplumsal barış yürüyüşünü toplumsallaştırmak kadın kimliğimizin gereği olmaktadır.

“Ufkumuzda sadece sancılar ve acılar yok. Keşfedilecek renkler ve inşa edilecek dünyalar da var.” diyen tüm kadınların başka bir dünya mümkün sözlerini pratiğe geçirmesi için tarihi dönemeçteyiz. Biliyoruz gücümüz var. Ve biliyoruz Kadın Rönesans’ı 21.yy da gerçekleşecek.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da Yeni Bir Umut; NADA

Rojda Yıldız-8 Haziran 2025

Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da yeni sınırlar, kurallar, yasalar tartışılırken bunu kadınsız yapmaya çalışan bir akıl yine, yeniden söz konusu. Halbuki 19 ülkeden kadının katılımıyla örgütlenen NADA bir kez daha gösterdi ki kalıcı barış ancak savaşın bedelini en ağır ödeyen kadınların masada, sahada olmasıyla gelebilecek bir olgu

Dünyanın farklı yerlerindeki örgütlü kadın mücadelelerinin ortaya çıkışı, yükselişi ve yaşama etkisi hep zorlu koşullarda ve baskı altında olmuştur. Fransız Devrimi sonrası 1791’de Olympe de Gouges (Marie Gouze), İnsan Hakları Bildirgesi’nin erkek vurgusuna eleştirel bir yaklaşımla Kadın Hakları Bildirgesi yayınladığı ve kadın özgürlüğü konusunda yazmaya devam ettiği için giyotinle idam edildi. Birinci Dalga Feminizm, en temel anayasal haklar için protestolar düzenledi; gözetimler, tutuklamalar, cezaevleri, açlık grevleri ile karşı karşıya kaldı. Yüz elli yıllık örgütlü mücadele tarihi içerisinde binlerce kadın katledildi, cezaevlerine konuldu, sürgüne gönderildi, ağır şiddete ve tecride maruz kaldı. Dönemi içerisinde erkek egemen sistemin sözcüsü ve yürütücülüğünü yapan iktidarlar attıkları bu her adımla kadın mücadelesine o coğrafyada ket vurduklarını, bitirdiklerini düşündü. Fakat her saldırı sonrası kadın özgürlüğüne olan inanç ve direniş kültürü daha fazla kadını içerisinde alarak kendi kendisini büyötmeye devam etti.

Meşru mücadelelerin zorlu koşullar altındaki en büyük şansı tarihsel özgürlük hafızasını bir kıvılcımla dahi tetiklemenin onun büyümesine açtığı ışıklı yol olmuştur belki de. İnsanlığın özgürlüğe olan eğilimi onu her daim diri tutmuş, öncülerin yaktıkları ışıklar bir

efsun gibi sönmeden gelecek nesilleri etkilemeyi başarmıştır. Özgürlük eğilimli her bir adım er ya da geç makamını bulmuş, kendi ışığıyla aydınlanmayı bilmiştir.

15-17 Mayıs tarihleri arasında Süleymaniye’de düzenlenen 1. NADA (Ortadoğu ve Kuzey Afrika Demokratik Kadın İttifakı) Kongresini düşünürken bütün bunlardan azade bir bağlam kurmakta zorlanıyor insan. Ortadoğu ve Kuzey Afrika dünyanın en çetrefilli ve kadın kırımının ayyukta yaşandığı coğrafyalardan biri. İsmi savaşı, çatışmasız anılamayan bu bölge hala dünyada çatışmaların devam ettiği en büyük denklemlerin yeni baştan kurulmaya çalışıldığı bir bölge. Çocuk yaşta evliliklerin teşvik edildiği, yasallaştığı, kadın sünnetinin hala devam ettiği, çatışmalarda kadınların köle olarak alınıp satıldığı, tecavüzün çok yaygın yaşandığı, en temel kadın yaşam haklarının dahi askıda durduğu bir coğrafya.

19 ülkeden 200 kadının bir araya geldiği o salonu yine bütün bunlarla beraber düşünmek, devrimin sesinin kavak ağacının rüzgarda yaydığı uğultu misali kulağınıza doluştuğu o anlar gibi geliyor insana. Sesin ne olduğunu tam kavrayamıyor ama huzur ve umut verdiğini hissediyorsunuz. Döndükten sonra yeniden üstüne düşünme fırsatı bulduğumda dünyanın en güçlü kadınlarıyla bir arada olmuş olmanın verdiği bir güç doluyor insanın sineline. Faşist İran Molla Rejimine karşı bütün öfkesiyle Jin Jiyan Azadî diyerek mücadele eden kadınlar salondaydı. IŞİD çetelerine karşı inançlarını, topraklarını, kültürlerini, bedenlerini siper eden Şengalli Êzidî kadınlar salondaydı, IŞİD çetelerini yenerek dünya direniş tarihine adını çoktan kazıtan ve kadın özgürlükçü sistemleriyle dünya özgürlük umudunu büyüten Rojava’lı kadınlar salondaydı, iç savaşta en çok hedef alınan, kaçırılan, tecavüz edilen, göç yollarında bin bir zorluğa göğüs geren Sudanlı kadınlar salondaydı. Sokakta yüzlerinin görülmesi, seslerinin duyulması yasaklanan, kırbaçlanan, varlığı askıya alınan Afganistanlı kadınlar salondaydı. Kız çocuklarının evlendirilmesinin yasal olduğu, kadın sünnetinin kısırcasında bedenleri tar u mar edilen Iraklı kadınlar salondaydı. Her biri yaşamın zorlu basamaklarını dişi tırnağı ile kazıyarak erkek egemen sisteme bela olmuş, özgür yaşamlar kurmak için yola çıkmış kadınlardı. Üç gün sürecek olan Kongre’de birbirimizi tanımak, mücadele deneyimlerimizi anlatmak ve birlikte neler yapabiliriz diye konuşmak için oradaydık. Dünya kadın gündemini elden geldiğince takip etmeye çalışan biri olarak çok az şey bildiğimi yeniden görmeme vesile de oldu bu durum. Dil bariyerlerimizi bazen başka bir kadının aracılığıyla aşmaya bazen mimiklerimiz, ellerimiz, kollarımız, yüzümüze oturan ama aynı coğrafyada yaşamış olmanın verdiği tanışıklıkla birbirimizi anlamaya çalışsak da haber sitelerinin hazırladığı “dosya haberler”in ne kadar da hakikati anlatmakta eksik kaldığını gördük. Her bir

yaşanmışlık büyük bir miras olarak kişisel ve kolektif hikayelerin içerisinde dinlenmeyi, duyulmayı, coğrafya aşırı büyümeyi bekliyormuş aslında.

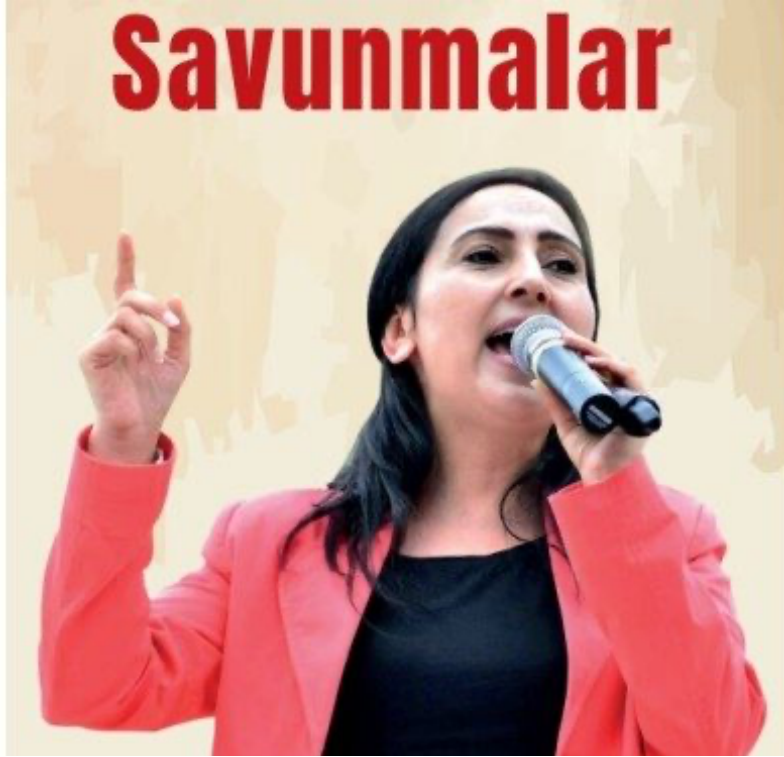
Bütün kırım politikalarının karşısında “dua edin kadınlar olarak intikam değil özgürlük istiyoruz” söylemini bana bir kez daha hatırlatan anlar oldu. Birebir yapılan sohbetlerde yaşam deneyimleri anlatılsa da iki gün boyunca paneller ve atölyeler içerisinde kadınlar ‘peki nasıl yol alacağız?’ sorusunun peşine düştüler. Acılarımızı, yaşadıklarımızı değil hayallerini kurduğumuz eşitlik ve özgürlüğü nasıl sağlayacağımızı tartıştık. Geliştirdiği kadın özgürlük sistemi ile Rojava’lı kadınlardan öğrenmeye olan merak ve istekler, sürekli mağdur olarak kodlanan Ortadoğulu ve Kuzey Afrikalı kadınların özneleşme arzularını gösteriyordu bir yandan. Özerk ve özgün bir kadın hareketi olarak Kürt Kadın Hareketi’nin deneyimlerinin ne kadar hayati ve önemli olduğunu bir kez daha gördük aslında. Maalesef bu coğrafyada Kürt Kadın Hareketi dışında bağımsız, örgütlü, yaşam inşasını hedefleyen başka bir kadın hareketi yok. Küresel erkek egemen aklı, BM, AB, Uluslararası kuruluşlar bu coğrafyanın kadınlarını aslında hiç de onları içine almak istemeyen düşman erkek hukukunun bir parçası haline getirmek, kadın özgürlük mücadelelerini STK’laştırarak sınırlar çizmek için uğraşılıyor. Bağımsız bir kadın hareketinin bölgede oluşmaması için (bu durum küresel politik bir hat aynı zamanda) erkek egemen sistem her geçen gün sözde “yardım” kuruluşları ve STK’lar aracılığıyla bölgenin direngen kadınlarını mağdur bir nesne olarak yeniden inşa etmeye çalışıyor. Halbuki bu ağır savaş, çatışma, baskı ortamı içerisinde örgütlenmeye çalışan, kendi coğrafyalarını terk etmeyerek direnmeye devam eden bu kadınlar çoktan kendi yaşamlarının birer öncüsü, direniş öznesi olmuş durumda.

NADA 1. Kongresi bir kez daha gösterdi ki bağımsız ve özerk kadın çalışmaları ve ittifakları büyük bir ihtiyaç ve tarihsel bir zorunluluk olarak önümüzde duruyor. Kalıcı bir barışın daha yoğun tartışıldığı şu günlerde NADA’nın toplanması ve kadın devrimini nasıl inşa edeceğimiz sorusunun peşine düşmesi de oldukça anlamlı. Yine diplomasi masaları kurulmuş, yine erkeklerden müteşekkil masalarda coğrafyanın geleceği hakkında kararlar alınmak isteniyor. Kürt kadın hareketinin barış masalarında kadınlar olmak zorunda çağrısı tam da bu süreçte çok daha kıymetli. Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da yeni sınırlar, kurallar, yasalar tartışılırken bunu kadınsız yapmaya çalışan bir akıl yine, yeniden söz konusu. Halbuki 19 ülkeden kadının katılımıyla örgütlenen NADA bir kez daha gösterdi ki kalıcı barış ancak savaşın bedelini en ağır ödeyen kadınların masada, sahada olmasıyla gelebilecek bir olgu. Barış politikaları üzerine söz alan her bir kadının ısrarla vurguladığı en temel meselelerden biri de bu oldu. Coğrafyanın kalıcı barışı ancak coğrafyanın kadınlarıyla mümkün olabilir. Bir süredir birçok kadının yoğun emekleriyle kurulan bu

İttifak'ın şimdilik görece başlangıç aşamasında olan çalışmalarının ilerleyen süreçlerde genişleyerek bölge siyasetinde önemli bir faktör haline geleceğine dair umut şimdiden çok fazla. Yarattığı sinerji ve birlik duygusu NADA'nın özellikle barış ve kadın kırım meselesinde temel bir özne örgütlenme modeli olarak, ilerleyen yıllarda çok daha büyük rol ve misyonlar yükleneceği salondan ayrılırken düşündüğümüz şeylerden biri oldu. Bu coğrafyanın direngen damarları bütün kırıma karşı direnmeye devam eden her bir kadının öz gücünde saklı, canı pahasına salona gelip maskeleriyle dolaşmak zorunda kalan Afganistanlı genç kadınlar benim için bunun en somut örneği oldu. NADA, Ortadoğulu ve Kuzey Afrikalı kadınların tarihsel ana kültürünü yeniden gün yüzüne çıkarmaya ve bu direngen kültürü özgürlük geleceği ile buluşturmaya gebe bir İttifak olarak umudumuzu çoktan yeşertti.

Figen Yüksekdağ: Halklarımızı, Haklılığımızı, Toplumsal Davamızı Savunuyoruz

Şilan Geçgel (Söyleşi)-8 Haziran 2025

Ceylan Yayınları tarafından basılan; Halkların Susturulamayan Yüreğinde- Sınırsız Savunmalar kitabını, sevgili Figen Yüksekdağ'a sorduk: Dava sürecini, adalet krizini ve kadın devrimini konuştuk

Kocaeli Kandıra Cezaevi'nde tutsak olan Halkların Demokratik Partisi (HDP) eski Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın, mahkeme savunmaları kolektif bir emekle okura sunuldu.

İlk olarak kitabınızın yazılış sürecini sormak isterim. *Halkların Susturulamayan Yüreğinde Sınırsız Savunmalar*'ı yazmaya nasıl karar verdiniz? Yazarının hapiste olduğu bir kitabı yayına hazırlamak nasıl bir süreçti?

Öncelikle kitabın hazırlanışı sürecinde neredeyse hiçbir dahlim olamadığı için, benim yerime de emek veren dostlarıma, yoldaşlarıma içten teşekkürlerimi iletiyorum. Ceylan Yayınları kolektifinden Sonnur Sağlamer'e, Fuat Uygur'a; yine hazırlık ve derleme sürecindeki emeğini esirgemeyen Songül Akbay'a; kitabın derleyicisi ve aynı zamanda dava avukatım olarak, bütün mahkeme süreçlerinde yanımda olan Sezin Uçar'a; savunma grubumun değerli avukatlarına, kitabın önsöz yazarı Sema Duru Baran yoldaşıma da şükranlarım bakidir.

Sözlerimiz Tarihe ve Topluma Söylenmiş Sözlerdir

Teşekkürlerin büyüğü ise imza, tanıtım etkinlikleri düzenleyen, katılan; DEM Parti Kadın Meclisi'ne, ESP ve Sosyalist Kadın Meclisleri'ne; kitabı okuyan, paylaşan, sözlerime ruhunu ve anlamını veren kadınlara, halklaradır.

Mahkeme sürecindeki sözlerimizin tarihe ve topluma söylenmiş sözlerdir. Aslında kitaba adını verenlerin de söylediği gibi halkların yüreğinden, hayat ve mücadelesinin bağrından doğmuştu. Dolayısıyla sadece günlük haber çıktılarında, mahkeme tutanaklarında sınırlı kalmayıp; tekrar halkların, kadınların bağrına dönmesi gerekiyordu. Bunun en uygun biçimi de kitap olduğu için, savunmaları basma kararı verdik. Yani kitapta yalnızca sözler bana aittir, bir ürüne dönüşmesi ise tamamen kolektif bir karakter taşır.

Hapishane koşullarından dolayı hazırlanma sürecine gerektiği kadar dahil olamadım. Bu yetmezliklere, dezavantajlara meydan okuyarak ve esas olarak da 9 yıldır halkımızla aramıza konulan beton duvarları yıkmak adına geliştirilmiş bir inisiyatiftir kitabın çıkışı. İnisiyatif alan ve emek veren herkese bir kez daha teşekkür ediyorum.

9 yıllık ve henüz tamamlanmamış olan bir yargılama sürecini tarihe not düşüyorsunuz. “Birkaç ömrüm daha olsa aynı şeyleri yeniden yaparım, yeter ki bir asra degecek davamız olsun” diyorsunuz kitabınızda. Tüm belleksizleştirme politikalarına karşın, ezilenlerin tarihini kayda düşmek sizin için ne ifade ediyor?

Bir siyasi darbeye tutuklanıp, yargı kumpasıyla mücadele ettiğimiz ve neredeyse 9 yılı bulan süreç aynı zamanda, ezilenlerin mücadele tarihine kaydoldu. 2016'da başlayan yargı sürecimiz en başta da kişisel değildi, şimdi de değil.

Bizler de asıl hedefin siyasi mücadeledeki toplumsal kazanımlarımız ve direnç gücümüz olduğu bilinciyle kendimizi konumlandırıdık. Bizler demokratik siyasetin merkezinde yer alırken bir asır dönüşüyor; eski esaret ve sömürü paradigmaları yıkılıp, sarsılarak içinden yeni doğuyordu. Tarihte bazı çağ dönümleri, gün dönümleri vardır.

Bu tutsak HDP'li siyasetçiler olarak kendi seçimimizin çok daha ötesinde, böyle bir asırlık değişim hareketinin ortasında yer aldık. Bu sürecin acılarını, yıkımını, kayıplarını, bedellerini gücümüzü zorlayarak göğüslemeye; kazanımlarını ve değerlerini de her koşulda savunup, sembolleştirmeye çalıştık.

Asra Değecek Dava

Kendi adıma, bir direniş alanı olarak gördüğüm mahkeme salonlarındaki bütün sözlerim ve duruşum eski çağı kapatıp yenisini açacak değerdeki toplumsal mücadele davasını savunmak içindir. Kürt halkının ve kadınlarının devrimci enerjisinin bütün Türkiye ve Ortadoğu toplumsallığıyla buluştuğu, sınırların yıkılıp yeni yaşam ve hakikat alanlarının açıldığı bir zamanın politikasını anlatabilmek ve yarına taşıyabilmek içindir.

Bunu ne kadar başardım- başardık bilemeyeceğim ama bir ömre ve bir asra değecek; toplumsal bir amacın ve davanın peşinden gitmekte hiç tereddüt etmedim. Yaptıklarımın sorumluluğunu üstlendim, yapamadıklarım için halklarımıza, kadınlara, bizleri seçen yurttaşlarımıza özeleştirilerimi verdim.

Ama hiçbir siyasal faaliyetimizin hukuken de siyaseten de hesabını vermedim. Bugün hala hiçbir yargı gücünün bizlere hesap sorma hakkı yoktur. Bu tutumun bedeli neyse ödedik, ödüyoruz. Fakat yüreği aynı büyük insanlık davası için atan milyonların gözünde ve gönlünde en küçük bir kırılmaya izin vermeyiz.

Mahkeme heyetine: “Türkiye’de yaşanan ağır bir kriz var, merkezinde de adalet krizi duruyor” diye anlatıyorsunuz. Kitapta, adalet krizine ve hukuksuzluklara ise geniş yer veriliyor. Ancak okurlarımız için sormak isterim: Kobane Davası özelinde gördüğümüz adalet krizinden biraz bahsedebilir misiniz?

Türkiye’deki yargı krizi HDP’li seçilmişler ve kayyum operasyonlarıyla eşgüdümlü olarak gelişti ve derinleştirildi. 2016’daki siyasi kumpas davalarıyla görevden alınıp tutuklanmayan belediye başkanı neredeyse kalmamıştı.

Bugün de anayasal ve yasal güvence altında olması gereken seçme ve seçilme hakkı, siyasi koçbaşına dönüştürülmüş yargı üzerinden çiğneniyor. İstanbul’un seçilmiş belediye başkanına kadar uzanan bir yargı operasyon ağından bahsediyoruz. Ne yazık ki muhalefetin genelindeki bizlere karşı yürütülen yargı kumpaslarına zamanında ve yeterli tavır almama sorunu krizi besledi.

Elbette meselenin asıl merkezi, rejimin yaşadığı yönetememe krizini, yargı gücü kullanarak giderme çabasıdır. 2017’de yönetim mekanizmasının tekçi düzlemde revize edilmesiyle birlikte, zaten yapısal arızaları olan kuvvetler ayrılığı işleyişi tümünden devre dışı bırakılmıştı. O süreçten itibaren yargı kurumu siyasi iktidarın açık bir uzantısına dönüştürüldü ve iktidara rakip kuvvetlerin siyasi müdahale ile tasfiyesine, etkisiz hale getirilmesine kilitlendi.

Toplumda Manevi Bir Kopuş Yaşanıyor

Bugün yargı mekanizmaları öyle bir hale geldi ki; siyasi görev ve ayrıcalıklarından doğan üstünlüğü bütün topluma karşı kullanabiliyor. Adalet, dağıtılan bir şey olmaktan zaten çok uzaktaydı ama şimdi kimileri tarafından alınıp satılan, kimilerince keyfine göre yorumlanan ama temel olarak da dar iktidar tekelinin sömürdüğü bir kavrama dönüştü.

Aynı zamanda taht oyunları ve ittifakları da onun üzerinden yapılıyor. Yargıdaki derinleşen kriz, adaletin toplumsal anlamını ve ezilenler nezdindeki karşılığını dinamitledi. Adalet beklentisi yıkılan toplum, bugün doğal olarak güvensizleşti ve manevi bir kopuş yaşanıyor. Kobane davasında ise sistemin adalet krizinin ve yargısının en ağır biçimini gördük ve yaşadık. Varolan hukuki zemin ve kriterler bile alt üst edildi; yasalaşmamış, hiçbir kanunda dayanağı olmayan özel bir hukuk icat edildi.

Avukatlarımızın ve bizlerin konuşma içeriklerinde zaten mahkeme tarafından işlenen hukuk cinayetleri teker teker ve bütün olarak teşhir edildi. Ama davadaki son duruma baktığımızda bile, sürecin bütünü anlatmamıza gerek kalmaz. Zira ceza kararları verilmesinin üstünden bir yıl geçmesine rağmen mahkeme hala gerekçeli kararı yazmadı.

Böylece üst mahkemeye (İstinaf), başvuru olanağı devre dışı bırakılıyor. Temel bir hukuki kriter, hiçbir hukuki dayanağı ve başka örneği olmayan biçimde ihlal ediliyor. Sadece davanın bu hali bile Kobane davası tutsaklarının siyasi rehine olarak tutulduğunun kanıtı sayılır.

Savunmalarınızın neredeyse hepsinde kadınlara özel bir yer veriyorsunuz: “Bana dönük gerçekleştirilen siyasi linç operasyonlarına en çok hedef alınan özelliğim cinsiyetim, kadınlığım oldu” derken; bir davada, “Saçını süpürge eden kadınların çağı kapanıyor, saçını direniş ve bayrak yapan kadınların çağı” geliyor diye yanıtlıyorsunuz mahkeme heyetini. 21. Yüzyılda kadın hareketinin durumu sizin pencerenizden nasıl görünüyor?

Bütün toplumsal siyasal gelişmeler, 21. yüzyılın kadın çağı olacağını öngörüsünü doğruluyor. Rojava’daki kadın devrimi bugün başka bir aşamada ve devrimin toplumsal etkilerini, kazanımlarını tarihe mal edebilecek, bölge ve dünya kadın hareketlerine güç verebilecek bir eşikte duruyor. Türkiye ve Kürdistan bakımından kaderini sokakta çizen; yüzlerce yıllık kurtuluş özlemini politik güce dönüştüren bir yapılanma var.

Umut ve Özgüven Artık Tarihsel Olarak Kadınlarda

İran’da saçlarını isyan bayrağı yapan kadınların yarattığı deneyim ve ruh hâlâ Ortadoğu semalarında dolaşıyor. Kadınların bütün coğrafyalarda varlığını hissedeceği, bileceği kadın direnişi ve özgürleşme deneyimleri yeni çağa ışık tutuyor.

Bugün gittikçe bağımsızlaşan, ömrünü eril hegemonyaya feda etmekten cayan ve hayatı yeniden kazanan kadın; insanlığın tarihi, kültürü ve örgütlenmesi için geleceğe giden köprüyü kuruyor. Yani umut ve özgüven artık tarihsel olarak da bizimledir.

Sizin, “Bizler Meclise” demeniz, Türkiye’de IŞİD katliamlarına dönük yaptığınız konuşmalar, 8 Mart’ta kadınları selamladığınız basın açıklamaları dahi dava sürecinde “suç” başlıkları olarak irdeleniyor. “Önümüze çıkarılan şey hukuk hokkabazlığıdır. Şeklin ters konulmuş hali, yeni bir şekil değildir, ters konulmuş bir şekildir” tespitinizde bulunuyor. Ters yüz etme benzetmesine konu olan hukuki süreci aktarabilir misiniz?

Dava sürecimiz en başından itibaren hukuk kurallarının, usul kriterlerinin ve içtihatlarının alt üst edilmesi uygulamalarıyla doluydu. Siyasi ve anayasal hakların suç istinadına dönüştürülerek; ters yüz edilmesi ve bizlere karşı yargı silahına dönüştürülmesiyle ilerledi. Daha en başta seçilmişlerin yasama sorumsuzluğu, anayasadaki temel güvence hiçe sayılarak ihlal edildi.

Mahkeme tutanakları bu açıdan bir ibret vesikası ve sistemin utanç belgesidir. Bize dönük yargılama için özel olarak çıkarılan geçici, esasta da darbeci bir yasa maddesiyle dava sürdürüldü, ceza kararları verildi. Bugüne kadar deyim uygunsu hukukun illüzyonunu, mahkemenin de hologramını gördük. Siyasi erkin kılık değiştirerek ve yazılı hukuku istediği gibi evirip çevirerek gerçekleştirdiği bir yargılama yaşandı.

Bütün bu usulsüzlükler, gayri nizami siyasi operasyon uygulamaları bütün dava arkadaşlarımca ayrıntılı dile getirildiği için daha fazla uzatmayacağım. Esas olan şudur: HDP Eşbaşkanları ve MYK’sının tutsak edilerek yargılanması; halklarımızın, kadınların, bütün dışlanan, zulme uğrayan yurttaşların siyasette edindiği güçlü yeri işgal etmek, tasfiye etmek içindir. Bu tasfiye saldırısı başarıya ulaşamadı. Bizler hâlâ meclisteyiz, hâlâ direnenlerin yaşamında, kazanımlarındayız.

“Biz temsilen kadınların, halklarımızın ve bütün ezilenlerin sözünü bu zalim ve muktedir yapı karşısında söyledik. Sözümüzü sakınmadık. Bir meclis kürsüsü olabilir, bir mahkeme kürsüsü olabilir.” Diye tarihe not düşüyorsunuz. Biz okurlar, yargılama süreci boyunca aslında savunma yapmayan, aksine itirazını daha da yükselten bir konuşmalar dizisi okuyoruz. Bu tutumunuzun bir tesadüf olmadığı aşikar; size bu tutumu aldırان duyguları paylaşabilir misiniz?

Demokratik siyasette yer alanlar olarak, bu ülkenin en ezilen, gadre uğrayan ve uğradığı haksızlıkların, sömürünün acısını, öfkesini en çok yaşayan kesimleri temsil ettik. Doğal olarak en doğru, en kararlı, en cesur siyasi duruşu da bizim sergilememiz gerekiyordu.

Temsiliyet, aslını unutmadan ve onu en doğru, hakiki biçimde siyasete yansıtarak gerçekleştirilen bir görevdir. Bizler de bu ilkeyi merkeze alarak işimizi yapmaya çalıştık.

Gönül ister ki yaşadığımız ülkede doğrudan demokrasi ve bütün toplumun politikaya aracısız katılım hakkı sağlansın. Ama bu sağlanıncaya kadar aracılığı da en etkili ve halklarımızın taleplerini en güçlü şekilde savunarak yapılabiliriz. Bu zamansız, mekânsız bir yaşam duruşu ve felsefesidir; tutarlılıktan beslenir. Bizim tutarlık ölçümüz ise sokakta söylediğimizi mecliste de söylemek ve bir gün yolumuz mahkemelere düşerse o kürsülerde de sözümüzden caymamak, aksine onun gücünü, niteliğini yükseltmektir.

Halklarımızı, Haklılığımızı, Toplumsal Davamızı Savunuyoruz

Kişisel deneyim açısından, benim eşbaşkanlık, kadın temsiliyeti boyutuyla da emanet edilen iradeyi daha kararlı, etkili savunmam gerekiyordu. Kadın bilincinin, direncinin ve politik kazanımlarının çok ağır bir hücum altında olduğu koşullarda, savunma hattımızı en ilerden kurmak ve bizi dört yandan kuşatan eril hegemonya karşısında güçlü bir barikat kurmaya çalıştık.

Ben ve bütün kadın dava arkadaşlarım, aktif siyaset içinde olduğumuz süreçlerde olduğu kadar yargılama sürecinde de ikinci cins muamelesine maruz kaldık. Dolayısıyla bir kadın olarak cins ayrımcılığına, eril zorbalığa karşı sözümüzü, gücümüzü en yukarıdan ve cepheden üretmeliydik. Bu tavrın adı ise politik olarak savunma değil, yargılamadır.

Haklılık bilinci net olanlar, özgücüne güvenenler tarih boyunca böyle yapmıştır. Yaptığımız tek şey halklarımızı, haklılığımızı ve toplumsal davamızı savunmaktır. Gerisi bizlerin gözünden ve sözünden muktedirlerin yargılanmasıdır.

Her Kabulleniş, Zamana Yayılmış Bir İntihardır

Rojdan Erez-8 Haziran 2025

Değerleri bırakalım, fiziksel durumlar bile kendi olmaktan çıkmıştır. Binyıllardır yaratılmaya çalışılan köle- efendi mantığının modernize edilmiş halidir bu ve öz olarak değişen bir şey yoktur. Zamana yaydırılarak, sinsi ve kurnazca yaratılan şey kapitallerin “emir” ve “buyruk”larının yerine getirilişidir. Bu durumun prangaya bağlı çalışan eski dönem köleliklerden hiçbir farkı yoktur

İnsanlığın başına bela olmuş tüm anti-toplumsal olguların yine insan eliyle inşa edildiği gerçeği, belki de onu tekrardan yapılandırmak ya da bir bütün yok etmek düşüncesine güç verecek bir düşüncedir. Mücadelesizlik dediğimiz şey ise tüm bu anti-toplumsal inşaların bir kader gibi algılanması, bir süre sonra da onunla yaşamaya alışma haliyle gelişir. İnsanın sosyo-psikolojik evrimi de bu yönde gelişim gösterir. Kuşkusuz anti-toplumsal gelişmeler ve de bunların ideolojik argümanları bugünkü insan profilinin yaratıcı unsurudur. Yapma, etme gibi öğrenme biçimlerinin dışında bir de toplumsal olarak bir öğrenme biçimi vardır ki, gelişimi en fazla şekillendiren şey de budur. Çünkü insan olmanın en temel koşulu sosyal bir varlık olması yani toplumsal olmasıdır. Bu noktada bilgi, deneyim aktarımı da olumlu olduğu kadar olumsuz da olabilmektedir. Aktarılan şeyin niteliğine, amacına göre değişkenlik gösterir.

Kapitalist bir dünyada yaşadığımız doğrudur. Kendini “tarihin sonu” olarak gösterip “tüm hakikatlerin yaratıcısı olma” düşüncesini toplum üzerinde etkileri yadsınamaz bir gerçekliktir. Ancak kapitalizm, Rosa Luxemburg’un belirttiği gibi, toplumüstü bir

yapılanma olup kapital olmayan bir altyapıya ihtiyaç duyar. Özcesi kapitalizmin kazanması için “kazanamayan” bir kesimin olması gerekmektedir. Kazanamayan, ancak sürekli kazanma güdüsüyle hareket eden, en önemlisi de sürekli tüketim halinde olan bir kitleye ihtiyaç duyar. Kazanma dediğimiz şey hayatta kalabilme istemidir. Hayatta kalabilmek için de belirli kıstaslar vardır. Toplum üzerinde yaratılan “mükemmel yaşamın” standartlarını çizme, nasıl yaşamalı, nasıl beslenmeli, nasıl giyinmelinin formülasyonunu, kendi üretim tarzına göre belirlediği ve bunu ince detaylar ile sunduğu korkunç bir algı yönetim ve şekillendirme alanı yaratır.

Herkesin herkes ile benzeşmeye başlaması, taklidin, yapaylığın alıp başını gitmesi de bunula bağlantılıdır. Fiziksel özellikler bu standarda göre “estetik” adı altında formsuzluğa doğru ilerler. Kuşkusuz burada da meta haline getirilen kadınlardır. Tarihin hiçbir döneminde yaşanmamış bir formsuzluk hali ortaya çıkmıştır. Fiziksel kabul-ret ölçüleri, yani maddi olan özellikler bir meta olarak kadın bedeninde hayat bulur ve beden bir pazar haline getirilir. İş, aile ve çevre tarafından bir sömürü haline gelen, salt bir cinsel obje olarak sunulan beden, bugün “estetik olmayan estetik”lerle yapboz haline getirilerek toplumsal bir kriter halini almıştır. Düşünceleri, duyguları ve en önemlisi de benliğini bunun üzerine oluşturma, tek amaç haline gelmiştir. İdeal benlik, kendini “ideal pazarlama” olarak değiştirmiştir. Toplumsal aidiyet, saygınlık görme gibi Maslow hiyerarşisinde yer eden toplumsal statü, tamamen bedenen varolma durumuna indirgenerek tüketim nesnesine dönüşmüştür. Özgünlük, farklılık dediğimiz yaşamsal ve doğal renkler ortadan kalkmaya başlamıştır. Herkes tek bir fabrika ürünü misali allanıp pullanıp, kendini kabullendirme telaşı içerisinde kendi olmaktan çıkmaya başlamıştır. Bu bir öz yitimidir. İnsanın kendine olan özsaygısının, özgüveninin yitimidir. Kukla olmaktan farkı yoktur. Kendi dışındaki etkilere açık, onunla şekillenen onunla saygınlık gördüğünü, sevildiğini zanneden, kendini kandırma halinden başka bir şey değildir.

Oysa doğaya dönüp baktığımızda dişi olan canlıların (buna insan türü de dahil) erkeğe göre daha sade olduğu görülür. Erkek bazı türlerde daha renkli, göz alıcı, bazılarında daha heybetli bazılarında ise güzel seslidir. Çünkü kendini beğendirmeye çabası içerisinde olan erkektir. Yaşamın temelinde üreme vardır ve tüm canlılar en sağlıklı üremenin güçlü bir birleşmeden geçtiğinin bilgisi ile deneyim kazanır, öğrenir ve aktarır. Hayvanlar aleminde belirleyici olan kadındır. Bu kıstasların bilinci ile karar verendir. Güçlü bir erkek, güçlü bir üreme anlamına gelir ve tercihini de bu yönlü yapar. Yani amaç yaşamsaldır. Üremek, her canlının öz savunma mekanizmasıdır. Renk, heybet ve ses de bunların somutlaşmış hali olarak karşımıza çıkar. İnsan türünde de başlangıçta durum aynıdır. Kadın iradedir ve

seçici olan odur. Bunun için allanıp pullanmaya ihtiyaç duymaz. Yaşamsal bir ihtiyaç olarak bunu gerçekleştirir. Ancak geldiğimiz aşamada durum tam tersi olmuştur. Kendini beğendirmeye çalışan kadın, seçen taraf erkek olmuştur. Beğenilmek için de kendi olmaktan ıkmiş-çıkarılmış, doğal estetiğini kaybetmiş bir kadınlık gerçeği ile karşılaşırız. “Güzellik” adı altında, çarpıtılmış beğeni ölçülerine kendini kurban ettiğinin, bedensel sömürünün bir aracı olduğunun farkında bile değildir çoğu zaman. Kendini beğendirmek için her türlü acıya katlanır hale gelmiştir. Hatta çoğu kadın salt “güzellik” uğruna hayatını bile kaybetmiştir. Estetik sektörünün bu kadar gelişmesinin altında da bu algı yönetimi vardır. Adım başı göze çarpan bu merkezler aslında birer tüketim merkezleridir. Ve tüketim dediğimiz şey salt maddi bir durum değildir. Kapitalist tüketim dünyasında bahsettiğimiz algı yönetimi ve “kabul görmenin” tekeller tarafından çizilen sınırları doğrultusunda hareket eden bir kitle gerçeği ile karşı karşıyayız. Neden kadınlar? sorusunun kodlarını kadına yapılan ilk saldırının, kadın bedenine ve aklına yapıldığını unutmadan cevaplamak bizi hakikate daha çok yaklaştıracaktır. Çünkü bahsettiğimiz çarpık, özentili ve her açıdan kendine yabancılaştırılmış her kadın, sistemin bilinçli saldırısı altındandır. Toplumsallığın yaratıcı unsuru olan kadın ne kadar etki altına alınırsa toplum da o kadar etki altına alınır. Bu nedenle de kapitalizm kendini en çok kadın üzerinden var eder.

Kuşkusuz bu yönelimin sosyo-psikolojik etmenlerini görmek, kadın bedeninin her bir organının neden pazar haline getirildiğini de anlamamız açısından önemlidir. Varolan ile ulaşılamayan arasındaki çatışmanın yarattığı bir çıkmaz içerisinde olan her birey sapmalara açıktır ve öz savunmasını yitirir. Öz savunma, canlı olma fonksiyonunu taşıdığı kadar insan türünün inşa ettiği toplumsal değerleri de kapsar niteliktedir. Bunu yitirdiği an kendinden başka her şey olma tehlikesi ile karşı kaşıya olur ki karşılaştığımız durumlar da bunun somut halidir. Değerleri bırakalım, fiziksel durumlar bile kendi olmaktan ıkmiştir. Binyıllardır yaratılmaya çalışılan köle- efendi mantığının modernize edilmiş halidir bu ve öz olarak değişen bir şey yoktur. Zamana yaydırılarak, sinsi ve kurnazca yaratılan şey kapitallerin “emir” ve “buyruk”larının yerine getirilişidir. Bu durumun prangaya bağlı çalışan eski dönem köleliklerden hiçbir farkı yoktur. Görünmeyen zincirler ile önce düşünce ve duygu köleleştirilir sonra da bedenden itaat beklenir. Eğer bir farktan bahsedecek olursak herhalde bu “gönüllü kölelik” olacaktır. En tehlikeli olan da budur.

Zihnen köleleştirilen insan, her şeyini kaybeden insandır. Zihniyet sapması en derin kölelik halini ifade eder. Çünkü tüm yaratıcılığını, iradesini özcesi özünü kaybetmiştir. Herkesin kolayca şekil vereceği, kullanacağı bir metaya dönüşmüştür. Bedenin pazar

haline gelmesi de bu noktada gelişim gösterir. Kadın zihninin, aklının, duygusunun bu kadar tartışma konusu olmasının altında binyılların hain emeli olan, yok etme ve kendine göre tekrardan şekil verme amacı yatar. Kapitalist dönemde kadınlara dönük pazar sektörünün bu kadar gelişkin olması hatta bizzat kadının bu pazarın hem metası hem de alıcısı olması, bu tarihi amacın zirveleşme halidir. Bunu salt maddiyat üzerinden ele almak eksik bir değerlendirme olacaktır. İlk toplumsal adım nasıl kadın aklı ve duygusu ile inşa edilmişse, ilk toplum kırım da o aklı ve duyguyu işgal ile başlamıştır. Bu işgal ile de tahakküm altına almaya başlamıştır. Güç dediğimiz şey de bu tahakkümün, zorun geliştirilmesi, genişletilmesi ve kabullendirilmesi ile ortaya çıkmıştır.

Bunun yanında değinilmesi gereken esas nokta ise buna karşı gelişen bir kabullenme durumu. Kabul ve retlerimizin sınırını çevresel faktörler, özentiler belirlemeye başlamıştır. Nasıl hissetmemiz gerektiğine bile karar veren “ben dışındaki ben’ler” olmaktadır. Oysa onları da şekillendiren başka “ben”ler vardır. Bu bir halka halinde şekillenir ve yayılır. Kendimizi o kadar sevmemeye başlarız ki sevilebilmek uğruna, dışarıdan dayatılan her şeyi kabul ederiz. Derin bir yalnızlık duygusuyla sürekli olarak “modaya uygun” hale getirmeye çalıştığımız her bir uzvumuzla, var olmaya çalışırız. Bunun dışında başka bir yol imkansız gibi gelir. Her kabulleniş, zamana yayılmış bir intihardır. Önce zihnimiz ölür sonra da ruhumuz. Bunu yapamayan da fiziksel olarak ölmeye çalışır.

Sosyal aidiyet, sosyal varlık olmanın ön koşuludur. Yanlış da olsa hatalı da olsa her canlı bir aidiyet duygusu taşımak ister. Kendini o aidiyet duygusunda var eder. Bugün “ait olma” dediğimiz şey ise kapitalist tekellerin kar aracı olurken, toplumsal boyutta ise sadece niceliksel var olma halidir. Hiçbir özgünlüğü, farklılığı aynı zamanda yaratıcılığı kalmayan, üretici olmak yerine sürekli tüketen tipolojilerdir. İnsan olmaktan çıkarılmış kitleler yığını haline getirilmiştir. Yakıcı ve acımasız da olsa bunun başka bir tanımlaması da yoktur.

Salt maddi olan ile ayakta kalmaya çalışanların toplumsal refleksleri elbette ya çok zayıf olur ya da hiç olmaz. Yoksa şimdiye kadar kıyametin kopması gerekirdi. Duyarsızlaşma dediğimiz şey de kendine aşırı dönük insanların yaşadığı şeydir. Öyle bir yaşam anlayışı oturtulmaya çalışılmıştır ki “her koyun kendi bacağından asılır” denilerek dayatılan bireycilik öz yaşamdan, değerlerinden köklü ve trajik bir kopuşu da getirmiştir. Oysa bu insanın doğasına aykırıdır. İnsan dediğimiz varlık, canlı dünyanın ilk devrimci türüdür. Tüm doğa koşullarına rağmen ayakta kalmış, doğa içinde ikinci doğa olarak yaşama anlam katma arayışına girmiştir. Anlam katma dediğimiz şey insanlaşma için ilk adımdır. Ve

hiçbir anlam, mücadelesiz gelişme göstermez. Beslenme bile bir mücadeledir, alet yapma veyahut onu kullanma bile varolan olan yetinmeme mücadelesidir. Oysa bugün yaşanan şey, kendi doğamıza ihanetten başka bir şey değildir.

Öze dönüş, insanlığı ve toplumu kurtaracak tek yoldur. Bu yolda kaybedilen her şey tekrardan inşa edilebilir. Her inşa bir önceki üzerine şekil kazanır. Ne kadar inkar edilse de o temel oradadır. Anlama kavuşmak, bugünün en temel ihtiyacıdır. Bedenler ve en önemlisi de zihniyet üzerinde inşa edilen yıkıcı fikirlerin sökülüp atılması da bu kavuşma ile gelişecek bir durumdur. Kendine dönme, bencillik değil de, kendi özüne olduğu zaman da asıl mücadele başlayacaktır.

Kürdistan’da Orman Kırımı: Rant ve Şiddetin Ekolojik Yıkımı

Derya Akyol-8 Haziran 2025

Bu dağlar, Nuh’tan dengbêjlere uzanan bir hafızanın, geleneksel yaşam biçimlerinin ve direniş hikâyelerinin canlı tanığı. Köylülerin arıcılık bilgisi, kadınların şifalı bitki kültürü, göç yollarını bilen kuşlar... Hepsi bu ormanlarla vardı. Şimdi baltalar sadece ağaçları değil, geçmişle gelecek arasındaki son köprüleri de deviriyor. Çünkü bu katliam, doğaya karşı işlenen bir suç olduğu kadar, insanlığın ortak hafızasına karşı da işlenen bir cinayet

Ormanlar yalnızca ağaç toplulukları değil; binlerce yıllık yaşamın, kültürün sessiz tanıklarıdır. Toprağın derinliklerine uzanan kökleriyle geçmişe tutunurken, varlıklarıyla nefes olurlar. Yeryüzünün akciğerleri olarak adlandırılan ormanlar, yalnızca oksijen kaynağı değil; aynı zamanda biyolojik çeşitliliğin, temiz suyun, iklim dengesinin ve sayısız canlının yaşam alanıdır. Onlar olmadan ne yağmur döngüsü sağlıklı işler ne de toprak verimli kalır... Ormanlar bulunduğu bölgenin hafızasıdır. Her bir ağacın gövdesinde bir tarih gizlidir.

Dünyada kâr, rant ve güvenlik politikalarıyla ormanlar hızla yok oluyor. Madencilik, enerji, endüstriyel tarım vb. yatırımlar ile hızla orman varlıkları yok oluyor, derin vadilerin ekosistemleri yok ediliyor, dağlar delik deşik ediliyor...

Türkiye’de madencilik projeleri, doğal varlıkların hoyratça sömürülmesine ve orman ekosistemlerinin geri dönüşü imkânsız bir şekilde tahrip edilmesinde başrolü oynuyor. Özellikle son yıllarda artan rant odaklı politikalar hem biyolojik çeşitliliği hem de yerel halkın yaşam alanlarını tehdit ediyor. Ancak yüzümüzü Kürdistan’a döndüğümüzde, bu

tahribatın çok daha derin bir boyutunu görüyoruz: Burada yalnızca doğa katliamı değil, aynı zamanda Kürt halkının kimliğine, diline, kültürüne yönelik sistematik bir imha politikasıyla karşı karşıyayız.

Bir asırdan fazla süredir ulus-devletin inkar ve asimilasyon politikaları ile, Kürt halkının siyasi, sosyal ve kültürel varlığını yok saymanın ötesinde, tarihsizleştirme ve kimliksizleştirme amacı güdülmektedir. Bu politikanın bir sonucu olarak, eğitimden sağlığa, dilden kültüre kadar her alanda “milli” dayatmalar devreye sokulmuş, Kürt halkı kendi topraklarında yabancılaştırılmaya çalışılmıştır. Köy boşaltmalar, zorunlu göçler, anadilde eğitimin yasaklanması ve kültürel varlıkların tahrip edilmesi gibi uygulamalar, bu imha siyasetinin somut örnekleridir. Kesintisiz çatışmalar ve askeri politikalar, yalnızca toplumsal bir yok etme değil, ekolojik kırıma da yol açarak Kürdistan’ın doğasını da parçalamıştır.

Kürdistan coğrafyasında son yıllarda neredeyse her yıl kitlesel orman yangınları yaşanmakta ve bu durum artık kronik bir ekolojik kırıma dönüşmüştür. Türk devletinin bölgedeki askeri-politik stratejileri, bu yangınların arka planındaki en kritik faktördür. Orman yangınlarının operasyon adı altında sokağa çıkma yasağı ilan edilen bölgelerde ya da karakol ve kalekol bölgelerinin etrafında çıktığına dair gözlemler mevcuttur. Aktörler bu yöntemi “güvenlik” adı altında servis ederek, müdahale edilmemesini de meşrulaştırmaktadır.

Sonuç olarak, Kürdistan’daki orman yangınları ne bir doğal afet olarak ne de insani bir faaliyet olarak adlandırılmaz. Bu Kürdistan’a yönelik özel savaş yöntemlerinin bir diğer yüzüdür. Kürdistan dağlarını ormansızlaştırmak, bağı koparmak, kimliksizleştirmek ve göçe zorlamak...

Kürdistan, orman yangınlarıyla sınırlanırken, son yılların yıkıcı politikası “yakamadığını kesmek” oldu. Özellikle Şırnak başta olmak üzere, Kürdistan’ın çeşitli bölgelerinde sistematik ağaç kesimleri devam ediyor. Bu süreç devletin hem askeri hem de ekonomik kâr/rant politikalarıyla iç içe ilerliyor.

Cudi, Gabar ve Besta’da yoğun ağaç kesimleri ve orman tahribatı yaşanıyor. Cudi ve Gabar Dağları’nın yemyeşil ormanları, yıllardır keskin baltaların, dev kepçelerin ve rant hırsının gölgesinde inliyor. ‘Güvenlik’ adı altında yakılan ağaçlar, ‘kalkınma’ maskesiyle yok edilen ekosistemler ve delik deşik edilen yasalarla meşrulaştırılmaya çalışılan bu doğa katliamı, aslında hepimizin geleceğinden çalınan birer parça. Kesilen her ağacıyla

birlikte binlerce yıllık bir kültür de yok oluyor. Bu dağlar, Nuh'tan dengbêjlere uzanan bir hafızanın, geleneksel yaşam biçimlerinin ve direniş hikâyelerinin canlı tanığı. Köylülerin arıcılık bilgisi, kadınların şifalı bitki kültürü, göç yollarını bilen kuşlar... Hepsi bu ormanlarla vardı. Şimdi baltalar sadece ağaçları değil, geçmişle gelecek arasındaki son köprüleri de deviriyor. Çünkü bu katliam, doğaya karşı işlenen bir suç olduğu kadar, insanlığın ortak hafızasına karşı da işlenen bir cinayet.

Gerçekleştirilen ağaç kesimlerini yerelde yaşayanlar, bölgeyi ziyaret edenler tarafından da gözlemlenmiştir. Yerelden aktarılan, basına yansıdığı kadarıyla sadece devletin resmi kurumlarının değil aynı zamanda korucular denetiminde gerçekleştirilen bir yağma süreci olduğu. Devletin yerel işbirlikçileri olarak korucular, bu kesimleri denetliyor ve organize ediyor. Onlar üzerinden yürütülen bu süreç, bir savaş gerçekliği barındırırken ekonomik çıkar ilişkilerini de besliyor. Kesilen ağaçlar kamyonlara yüklenerek farklı illerde, başta inşaat sektörü olmak üzere çeşitli sektörlerde hammadde olarak kullanılıyor. Her gün bu şekilde tonlarca ağaç köklerinden sökülüyor ve bu tüm çıplaklığıyla gözler önünde yapılıyor.

Bu durum 'yasa dışı ağaç katliamı' olarak nitelendiriliyor. Oysa ağaç kesiminin yasalarla düzenlenmesi bile aslında bir çelişkidir; çünkü yasalar, en temelde doğayı korumalıdır. Ne var ki Türkiye'de -eğer varsa veya uygulanıyorsa- 'yasa tanımaz' bir zihniyet, bazen rant uğruna, bazen de güvenlik gerekçesiyle ormanları baltalara, kepçelere teslim ediyor. Devlet eliyle verilen izinler, askeri operasyonlarda yakılan ağaçlar, maden şirketlerinin talanı... Hepsi, doğanın katledilmesine ortak oluyor. Oysa bir dağın, bir ormanın 'yasal' ya da 'yasadışı' yok edilişi arasındaki fark, yalnızca bürokratik bir ayrıntıdan ibaret.

Kürdistan coğrafyasında yaşanan katliamlar, Kürt halkı ve siyasetçileri tarafından sıklıkla gündeme getirilse de bu katliamı engelleyecek kadar güçlü bir sesin henüz ortaya çıkmadığını belirtmek gerekir. Sistematik bir sorun haline gelen bu mesele, hukuksal ve toplumsal mücadele girişimlerine rağmen yetkililerden kayda değer bir karşılık görememiştir. Türkiye genelinde ve Kürdistan özelinde yaşanan yoğun toplumsal, ekonomik ve hukuksal krizler, ekoloji meselesini maalesef ikinci plana itmektedir. Oysa ekolojik yıkım, kısa vadede görünür olmasa da uzun vadede tüm canlı yaşamını tehdit eden bir boyuta ulaşmış durumdadır. Özellikle kuraklıkla zaten ciddi risk altında olan gıda ve su güvenliği, ormanların hızla yok oluşuyla daha da kritik bir hal almaktadır. Bu noktada, bir ağaç yalnızca bir ağaç değil; bir yaşam kaynağı, bir gelecek umududur. Ekolojik tahribatın yarattığı yok oluş, yalnızca bölge halkını değil, tüm toplumu derinden

etkileyecek bir sorundur. Dolayısıyla bu mesele, yerelin ötesine geçerek evrensel bir sorumluluk gerektirmekte ve herkesin ortak mücadele alanı olmayı hak etmektedir. Gerçek ve kalıcı barış, insanların birbirleriyle olduğu kadar doğayla da uyum içinde yaşamasını gerektirir. Bu nedenlerle ekolojik yıkımla mücadele, aynı zamanda demokratik bir mücadele de içermektedir. Doğanın metalaştırılmasına ve tahakküm altına alınmasına karşı direniş, özgürlük arayışının da bir parçasıdır. Gerçek barış, tüm canlıların bir arada özgürce var olabildiği bir dünyada yeşerebilir.